

Nr 66.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående pension
åt ladugårdsförmannen M. Jensen vid Alnarp; given
Stockholms slott den 11 februari 1916.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att ladugårdsförmannen vid Alnarp Marius Jensen må efter erhållet avsked från sin befattning, dock först från och med år 1917, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 september 1915 har styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp hemställt om beredande av pension åt ladugårdsförmannen Marius Jensen, som under nära 35 år tjänstgjort såsom förman vid arbetena i Alnarps ladugårdar. Enligt skrivelsen bifogat frejdbetyg vore Jensen född den 11 april 1851 och han hade sedan år 1881 utan avbrott varit anställd såsom ladugårdsförmän vid Alnarp samt därunder städse med nit och samvetsgrannhet utfört sina åligganden och i allo fört en hedrande vandel. Då han på denna plats icke kunnat samla några medel, tillräckliga att på ålderdomen bereda försörjning åt honom och hans hustru, och inga dylika för sådant ändamål stode till styrelsens förfogande, hade styrelsen ansett det vara en plikt att hos Kungl. Maj:t framhålla det behjärtansvärda

däruti, att Jensen bereddes en någorlunda bekymmerfri ålderdom. Jensens löneförmåner hade utgått med 1,330 kronor kontant jämte bostad, trädgård och naturaförmåner, tillsammans värderade till 470 kronor, eller tillhoppa 1,800 kronor om året. När han efter en så lång, sammanhängande och väl vitsordad tjänstgöring vid en statens institution på grund av genom ålder förminskad arbetsförmåga måste lämna sin plats, ansåge styrelsen det därför vara rättvist, att en pension av 1,200 kronor måtte honom beviljas. På grund härav har institutstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes till riksdagen avlåta proposition, att Jensen måtte beredas en årlig pension av 1,200 kronor att utgå från 1917 års början.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 23 november 1915 anfört, att styrelsen icke hade något att erinra mot förevarande framställning, samt förordat bifall till densamma. Då Jensen emellertid skulle komma att uppbära den ifrågasatta pensionen på grund av sin långa väl vitsordade tjänst såsom lagstadd tjänare vid Alnarps egendom, syntes det lantbruksstyrelsen, att pensionen borde utgå av avkastningen från sagda egendom.

Från detta lantbruksstyrelsens uttalande var byråchefen Egerström så till vida av skiljaktig mening, att han ansåg pensionen böra utgå från anslag under riksstatens tionde huvudtitel och icke av Alnarps egendoms avkastning, enär överskottet av denna enligt gällande föreskrifter skulle redovisas till statsverket och ifrågavarande pension icke syntes vara en utgift av beskaffenhet att kunna inordnas under de för en egendom vanliga utgifterna, samt för övrigt det syntes vara mindre lämpligt att fästa dess utgående vid något så i viss mån oberäkneligt som en egendoms avkastning och befaras kunde, att det skulle minska vederbörandes intresse att uppdriva avkastningen från egendomen, om denna skulle belastas med utgifter, som, efter vanliga regler, icke kunde anses böra eller behöva bestridas av densamma.

Statskontoret har i utlåtande den 22 december 1915 anfört, att då av handlingarna framginge, att Jensen under lång tid med gott vitsord skött sin befattning såsom ladugårdsförman vid Alnarp, samt att han på grund av uppnådd ålder och försvagade krafter ansåges böra med utgången av år 1916 lämna befattningen, det syntes statskontoret billigt, att honom bereddes något understöd efter avgången.

Såsom statskontoret framhållit vid ett föregående tillfälle, då fråga väckts om beredande av pensioner åt vissa arbetare vid Ultuna (se propositionen nr 154 vid 1910 års riksdag), ansåge statskontoret att, då det gällde arbetare vid en staten tillhörig lantegendom, det syntes böra utredas, huruvida icke staten liksom den enskilde egendomsherrn kunde

sörja för sin uttjänta arbetare genom att bereda honom bostad och vissa andra naturaförmåner å egendomen. Emellertid vore det icke osannolikt, att liksom vid Ultuna även i detta fall bostad funnes icke kunna beredas på Alnarps egendom. Om därför understöd åt Jensen måste anslås i form av pension, skulle det ju onekligen bäst överensstämma med statskontorets nyss angivna ståndpunkt att, såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt, anvisa pensionen att utgå från avkastningen av Alnarps egendom. Ett sådant tillvägagångssätt skulle jämväl överensstämma med de principer, som kommit till tillämpning vid pensionering av personalen vid de så kallade affärsdrivande verken. Emellertid måste det framhållas, att då Alnarps egendom vore upplåten till en läroanstalt, lantbruket å egendomen icke för statens räkning dreves såsom ren affärsrörelse. Med hänsyn härtill och av praktiska skäl hölle statskontoret före att, om understödet i detta fall komme att beviljas i form av pension, denna borde anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

I betraktande av de förmåner i tjänsten, som Jensen åtnjöte, hade vederbörande föreslagit ett pensionsbelopp av 1,200 kronor. Emellertid borde i detta avseende erinras, att pensioner till arbetare hittills icke avpassats efter de avlöningsförmåner, som vid avgången åtnjutits, enär desamma icke blivit fastställda i lönestat, utan vore mer eller mindre beroende av växlingarna på arbetsmarknaden. Till vanlig arbetare hade en pension av 300 kronor pläгат anslås, och detta belopp plägade anvisas jämväl till förmän bland fästningsbyggnadsarbetare och järnvägsbyggnadsarbetare, varemot pensionen till mera kvalificerade arbetare, anställda exempelvis vid intendenturförråd eller gevärsfabrik och förmän bland sådana pläгат fastställas till 400 å 500 kronor. Vid 1912 års riksdag hade i anledning av väckt motion beviljats förhöjning till 600 kronor av den pension å 400 kronor, som nästföregående riksdag tillerkänt stallförmannen vid krigsskolan å Karlberg G. A. Karlsson. Slutligen tillåte sig statskontoret erinra därom, att, då ämbetsverket i utlåtande den 27 november 1915 yttrat sig i fråga om pension åt befallningsmannen vid åkerbrukskolonien Hall P. V. Karlsson, ämbetsverket uttryckligen framhållit, att endast den omständigheten, att han tillika vore lärare, kunde utgöra motiv för ett så högt pensionsbelopp som det för honom föreslagna av 1,000 kronor.

Av vad statskontoret sålunda anfört framginge, att statskontoret icke kunde tillstyrka det i förevarande fall föreslagna pensionsbeloppet, 1,200 kronor. Då pensionen åt Jensen med hänsyn till hans maktpåliggande befattning såsom förman för de stora ladugårdarna vid Alnarp visserligen syntes böra sättas i någon mån högre än förenämnda pen-

sion åt stallförmannen G. A. Karlsson, men dock icke uppgå till det belopp, som tillstyrkts för befallningsmannen P. V. Karlsson, hölle statskontoret före, att pensionen för Jensen lämpligen borde bestämmas till 800 kronor.

Därest det alltså befunnes, att ålderdomsunderstöd åt Jensen borde utgå i form av pension, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Jensen finge efter erhållet avsked med ingången av år 1917 uppbära en årlig pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 800 kronor.

I anledning av vad statskontoret i detta utlåtande anfört i fråga om beredande vid Alnarp av bostad och andra naturaförmåner åt Jensen, har institutets styrelse i utlåtande den 29 januari 1916 meddelat, att det ej finnes möjlighet att i befintliga hus å Alnarps egendom upplåta lämplig bostad åt Jensen efter dennes avgång från tjänsten. Vad beträffade frågan, huruvida Jensen kunde komma i åtnjutande av några andra naturaförmåner från Alnarps egendom, så kunde visserligen ej anses föreligga något reellt hinder därför, men styrelsen tillåte sig lämna den upplysningen, att ett sådant tillvägagångssätt ej blivit förut tillämpat vid anvisande av ålderdomsunderstöd åt person, som varit anställd som förman och instruktör vid skolegendomens praktiska arbeten, i det att ladufogden Trued Larsson av 1902 års riksdag fått sig beviljad årlig pension från allmänna indragningsstaten och honom ej tillerkänts några naturaförmåner från Alnarps egendom.

Då Jensen, som är född år 1851, alltsedan år 1881, då han var trettio år gammal, innehaft lagstadd tjänst vid Alnarps egendom, torde statsverket såsom ägare till nämnda egendom böra draga försorg därom, att han till sin död har skälig utkomst. Detta synes mig vara desto angelägnare, som Jensen innehaft och enligt vad handlingarna utvisa på ett förtjänstfullt sätt skött en synnerligen maktpåliggande befattning såsom förman vid därvarande stora och med dyrbara djur försedda ladugård, vilken i egenskap av instruktionsladugård för elever och lärjungar vid de till Alnarp förlagda undervisningsanstalterna varit av stor betydelse för utvecklingen av boskapsskötseln i landet.

Då Alnarpsstyrelsen uppgivit, att bostadsförmån icke kan beredas Jensen vid Alnarp, sedan han lämnat sin nuvarande befattning, samt det, torde medföra olägenhet att från sagda egendom bereda honom naturaförmåner av annat slag, anser jag det erforderliga understödet böra helt och hållet utgå såsom kontant pension.

Vad pensionsbeloppet angår, vill jag erinra, att ladufogden Trued

*Departements-
chefen.*

Larsson år 1901 av riksdagen tillerkändes en pension av 800 kronor. Han var liksom Jensen 65 år gammal och hade likaledes tjänstgjort i 35 år. Hans avlöningsförmåner vid tiden för avskedstagandet voro emellertid lägre, nämligen år 1900 inalles ej fullt 1,460 kronor, naturaförmåner inräknade. Beloppet hade under olika år varit något växlande på grund av att en del av avlöningen utgick såsom provision. Då nu, enligt vad jag inhämtat, Jensens sammanlagda årliga avlöningsförmåner kunnat åtminstone från och med år 1905 uppskattas till ett värde av ungefär 1,800 kronor, kan jag ej undgå att finna det av statskontoret för honom ifrågasatta pensionsbeloppet, 800 kronor, vara alltför lågt. I fråga om den av statskontoret anställda jämförelsen med befallningsmannen vid åkerbrukskolonien Hall, P. V. Karlsson, för vilken Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln nu föreslagit riksdagen att bevilja en pension av 1,000 kronor, vill jag nämna, att även Jensen kan anses hava utövat undervisning, i det han varit ledare för elevernas vid institutet och lärjungarnas vid lantbruksskolan praktiska arbeten i ladugården. För övrigt synes mig Jensens verksamhet hava varit minst lika betydelsefull som nämnde Karlssons. Om jag än icke kan tillstyrka ett så högt pensionsbelopp, som institutstyrelsen och lantbruksstyrelsen föreslagit, anser jag mig därför hava fullt skäl att för Jensen förorda ett pensionsbelopp av 1,000 kronor.

I fråga om de medel, från vilka pensionen bör utgå, ansluter jag mig till statskontorets förslag. Det synes mig visserligen med skäl kunna tagas under övervägande, huruvida och i vad mån verksamheten vid institutsegendomarna kan och bör ordnas i överensstämmelse med de för de affärsdrivande verken gällande grundsatser, men för närvarande torde det icke vara lämpligt att belasta Alnarps egendom med en så pass stor pensionsutgift som den nu ifrågasatta. Då vid 1915 års riksdag understöd beviljades åt framlidne förvaltaren Fredricsons minderåriga barn, bestämdes visserligen i enlighet med framställt förslag, att dessa understöd skulle utgå av egendomens medel, men beloppet var i detta fall vida mindre, nämligen högst 500 kronor om året, och en huvudsaklig anledning till understödets beviljande kan anses hava legat i den förtjänstfulla skötsel, som Fredricson ägnat Alnarps egendom och som vitsordats hava i väsentlig mån bidragit till höjande av egendomens avkastning.

Jag får därför nu hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ladugårdsförmannen vid Alnarp Marius Jensen må efter erhållet avsked från sin befattning, dock först från och med år 1917, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 1,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Herman Schlytern.
